

3 Μαΐου 2013

oros%20mesa%201

Βρίσκεται πάνω σ' ένα γραφικό ορμίσκο της βορειοανατολικής πλευράς της χερσονήσου, πλάι ακριβώς στις εκβολές ενός μεγάλου χειμάρρου, και τιμάται στην εορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (15 Αυγούστου). Κατηφορίζοντας από τις Καρυές και ύστερα από ένα ευχάριστο περίπατο φτάνουμε εκεί σε μιάμιση ώρα

περίπου.

Το μοναστήρι ιδρύθηκε το τελευταίο τέταρτο του 1 Οου αιώνα, λίγο μετά τη Λαύρα και το Βατοπέδι, στη θέση ή περίπου εκεί, όπου προηγουμένως ήταν η λαύρα του αγίου Κλήμεντος. Η ίδρυσή του συνδέεται με τα ονόματα Ιωάννη του Ίβηρα και Ιωάννη του Τορνικίου. φαίνεται όμως ότι πρόκειται για ένα πρόσωπο, αν και οι γεωργιανές πηγές διακρίνουν καθαρά τους δύο άνδρες. Ο Ιωάννης Τορνίκιος, που ήταν αυλικός του ηγεμόνα της Ιβηρίας Δαβίδ και αξιωματούχος του Βυζαντίου, τα εγκατέλειψε όλα και έγινε μοναχός στην αρχή σ' ένα μοναστήρι κάπου στη Μακεδονία. Μετά πήγε στον Όλυμπο και τελευταία στον Αθω, σε μια έρημη γωνιά στην περιοχή της Λαύρας, όπου του δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσει τον όσιο Αθανάσιο και να τον παρακαλέσει να μείνει κοντά του.

Ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Βασίλειος Β . κάλεσε στην πρωτεύουσα τον μοναχό πια Τορνίκιο και ζήτησε τη βοήθειά του σε διάφορα διπλωματικά και στρατιωτικά θέματα και ειδικότερα στην καταστολή της ανταρσίας του στρατηγού Βάρδα Σκληρού, που είχε κιόλας στασιάσει εναντίον του κράτους και κτυπούσε βασιλικά στρατεύματα. Ο Τορνίκιος, υπακούοντας στην πρόσκληση του αυτοκράτορα, έβγαλε το ράσο και κινήθηκε αμέσως εναντίον του Βάρδα μαζί με τον ηγεμόνα Δαβίδ, τελειώνοντας την αποστολή του με επιτυχία.

Κατόπιν γύρισε πάλι στο Όρος όπου άρχισε την ανέγερση του σημερινού μοναστηριού ή ίσως τη διεύρυνση και επέκταση της λαύρας του Κλήμεντος. Το μεγάλο αυτό έργο άρχισε και τελείωσε χάρη στις πλούσιες αυτοκρατορικές δωρεές και τα πολλά λάφυρα που πήρε μαζί του ύστερα από την παραπάνω νίκη του. Το νέο μοναστήρι ονομάστηκε από την αρχή των Ιβήρων από την καταγωγή των ιδρυτών και των πρώτων μοναχών που μόνασαν σ' αυτό και διατηρεί την ίδια ονομασία μέχρι σήμερα. Ωστόσο, το έτος 1357 με σιγίλλιο του πατριάρχη Καλλίστου Β ., το γεωργιανό αυτό ιερό καθίδρυμα ήρθε στα χέρια των Ελλήνων , που υπερείχαν αριθμητικά και πνευματικά έναντι των μοναχών από την Ιβηρία (Γεωργία). Στο νεοσύστατο μοναστήρι προστέθηκαν από πολύ νωρίς και μέχρι τον 14ο αιώνα πολλά μικρά μοναστήρια, όπως του Λεοντίου στη Θεσσαλονίκη, του Ιωάννη Κολοβού στην Ιερισσό, του Αγίου Σάββα, του Χάλδου, του Κάσπακος κ.ά. Δεν παρέμεινε, βέβαια, και αυτό ανέπαφο από τις διάφορες επιδρομές εναντίον του Όρους και τις ανάλογες συνέπειές τους

Σχετικά αναφέρονται πολλές καταστροφές του από πειρατές, από ενωτικούς της Δύσεως και τους φοβερούς Καταλανούς στις αρχές του 14ου αιώνα. Μετά όμως από όλα αυτά, οι Παλαιολόγοι αυτοκράτορες, ο κράλης της Σερβίας Στέφανος Δουσάν και κυρίως ο ηγεμόνας της Ιβηρίας Γ οργοράνης και οι διάδοχοί του ενίσχυσαν το έργο της ανοικοδομήσεώς του. Η νέα αυτή περίοδος της ακμής του

μοναστηριού συνεχίστηκε μέχρι το τέλος του 16ου αιώνα, οπότε εμφανίστηκαν μεγάλες οικονομικές δυσκολίες. Για τη λύση του αδιεξόδου αυτού οι Ιβηρίτες μοναχοί έφυγαν στην πατρίδα τους, όπου επισκέφθηκαν τον ηγεμόνα Αλέξανδρο ΣΤ΄, στον οποίο παρέδωσαν τα κλειδιά του μοναστηριού ζητώντας του οικονομική βοήθεια. Αποτέλεσμα της ενέργειάς τους αυτής, σε συνδυασμό και με τις επισκέψεις τους σε άλλες χώρες, ήταν η συγκέντρωση πολλών χρημάτων, με τα οποία όχι μόνο ξεχρεώθηκε το μοναστήρι, αλλά άρχισε η ανέγερση καινούργιων οικοδομών και ο αριθμός των μοναχών του αυξήθηκε σημαντικά.

Στα μέσα του 17ου αιώνα, Ιβηρίτες μοναχοί, ύστερα από σχετική παράκληση του τσάρου Αλεξίου, πήγαν στη Ρωσία φέρνοντας μαζί τους ως δώρο μια εικόνα, αντίγραφο της Παναγίας Πορταίτισσας, με την οποία έγινε καλά η άρρωστη κόρη του. Τότε ο Αλέξιος, από ευγνωμοσύνη προς τη Θεοτόκο και τους Ιβηρίτες, αντί για άλλη βοήθεια, τους παραχώρησε το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου, που βρισκόταν σε κεντρικό σημείο της Μόσχας, Ενδιαφέρον όμως για το μοναστήρι δείχνουν την εποχή αυτή και πολλοί πατριάρχες, που το ενισχύουν με κάθε τρόπο.

Εδώ έμεινε για λίγο χρόνο και ο εθνομάρτυρας πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄. Κατά την ελληνική επανάσταση του 1821 το μοναστήρι των Ιβήρων βρέθηκε πάλι σε δύσκολη θέση οικονομικά, κυρίως ύστερα από τις μεγάλες προσφορές του στον κοινό αγώνα, Ακόμη ένα μέρος του μοναστηριού καταστράφηκε από δύο φοβερές πυρκαγιές στα χρόνια 1845 και 1865 και ανοικοδομήθηκε αργότερα χάρη στα πλούτη του και στις εισφορές πολλών χριστιανών, Το καθολικό του μοναστηριού, αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου, κτίστηκε στο α΄μισό του 11ου αιώνα από τον Ίβηρα μοναχό Γεώργιο Βαρασβατζέ, που χρημάτισε πολλά χρόνια ηγούμενος της μονής, και ανοικοδομήθηκε το 1513.

Στο βάθος απέναντι από τη μεγάλη πύλη του μοναστηριού και στο μέσο περίπου της νότιας πλευράς του υψώνεται ο αμυντικός πύργος (1725), που σήμερα είναι πολύ κατεστραμμένος, ενώ αντίθετα σε καλή κατάσταση σώζεται άλλος ωραίος πύργος (1626) στον αρσανά του δίπλα στη θάλασσα. Εκτός από το καθολικό υπάρχουν άλλα 16 παρεκκλήσια μέσα στον περίβολο του μοναστηριού. Από αυτά τα δύο με τοιχογραφίες, του Αγίου Νικολάου (1846) και των Αρχαγγέλων (1812), βρίσκονται αντίστοιχα στο δεξιό και το αριστερό μέρος της λιτής. στο δεύτερο φυλάσσονται προσεκτικά τεμάχια από λείψανα 150 περίπου αγίων, τμήματα από τα όργανα, που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη Σταύρωση του Χριστού και ένα τεμάχιο Τιμίου Ξύλου. Αλλα δύο σημαντικά παρεκκλήσια είναι κτισμένα στην αυλή, της Παναγίας Πορταίτισσας και του Προδρόμου. Στο πρώτο (1680), που βρίσκεται δίπλα στην παλαιά είσοδο του μοναστηριού, φυλάσσεται η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας με πλούσιο επιχρυσωμένο ένδυμα, που, κατά την παράδοση,

ταξιδεύοντας από την Πόλη πάνω στα κύματα, βγήκε από τη θάλασσα σε κάποιο σημείο κοντά στο σημερινό μοναστήρι.

Κάποιο βράδυ, όταν πια στη μονή του Κλήμενος αρχίζουν να κατοικούν Ίβηρες μοναχοί, θαυμάσιο φαινόμενο βάζει σε απορία τους μοναχούς της περιοχής: πύρινος στύλος στέκεται πάνω στη θάλασσα και φθάνει μέχρι τον ουρανό. Το όραμα εξακολουθεί για μερικές μέρες και οι μοναχοί διακρίνουν στη βάση του στήλου μια εικόνα, που πλέει όρθια στα κύματα. Κάνουν δέηση στον Θεό, για να δοθεί ο ανεκτίμητος θυσαυρός και η Θεοτόκος εμφανίζεται στον ευλαβή αναχωρητή Γαβριήλ τον Ίβηρα και τον διατάζει να περπατήσει στα κύματα, να πάρει την εικόνα της και να τη δώσει στον ηγούμενο και τους αδελφούς της μονής. Ωστόσο, μετά την υποδοχή της και την τοποθέτησή της στο ναό, η εικόνα κατ' επανάληψη εξαφανιζόταν από αυτόν και βρισκόταν τοποθετημένη εσωτερικά πάνω από την πύλη της μονής. Η Παναγία πληροφόρησε σε όνειρο τον άγιο Γαβριήλ ότι αυτή είναι η θέση που διάλεξε μόνη της για να φυλάγει αυτή τους μοναχούς και όχι να φυλάγεται από αυτούς. Έτσι πήρε το όνομα Πορταΐτισσα και μέχρι σήμερα η παρουσία της στη μονή και στο Άγιον Όρος θεωρείται εγγύηση για την προστασία του Αγιορείτικου Μοναχισμού από τη Θεοτόκο. Αργότερα κτίστηκε παρεκκλήσι κοντά στο τείχος της μονής, όπου τοποθετήθηκε η εικόνα, ενώ έκλεισε η παλαιά και ανοίχθηκε άλλη μεγαλοπρεπέστερη είσοδος.

Η τοιχογράφηση του παρεκκλησίου έγινε το έτος 1683 και το εικονοστάσι του κατασκευάστηκε το 1785. Ακόμη θα πρέπει να σημειώσουμε ότι στο νάρθηκά του, που τοιχογραφήθηκε το 1774, ανάμεσα στις παραστάσεις των αγίων εικονίζονται στη σειρά οι Έλληνες σοφοί Σόλων, Σοφοκλής, Θουκυδίδης, Πλάτων, Αριστοτέλης και Πλούταρχος και οι βασιλείς Αλέξανδρος και Δαρείος, Το άλλο παρεκκλήσι, του Τιμίου Προδρόμου, βρίσκεται στα ανατολικά του προηγούμενου, Ανοικοδομήθηκε από τα θεμέλια από τον ηγούμενο Αγάπιο (1710) και τοιχογραφήθηκε λίγα χρόνια αργότερα (1714). το τέμπλο του αποτελεί λαμπρό έργο ξυλογλυπτικής τέχνης (1711). Στα υπόλοιπα 12 παρεκκλήσια συναντούμε μόνο φορητές εικόνες. Έξω από το μοναστήρι υπάρχουν 11 καθίσματα, 13 κελλιά προς την κατεύθυνση των Καρυών, άλλα 3 προς τη μονή Φιλοθέου και 10 μέσα ή κοντά στις Καρυές' από αυτά του Αγίου Δημητρίου χρησιμεύει για αντιπροσωπείο.

Τέλος ο λεγόμενος σάκκος του αυτοκράτορα Τσιμισκή, που βρίσκεται στη βιβλιοθήκη και που κοσμείται με διάφορα αραβουργηματοειδή σχήματα και παραστάσεις από 10 λιοντάρια και 4 δικέφαλους αετούς. κατά πάσα πιθανότητα πρόκειται για αρχιερατικό ένδυμα του 15ου αιώνα. Πλούσια και καλά οργανωμένη είναι και η βιβλιοθήκη του μοναστηριού. Περιέχει πάνω από 2.000 χειρόγραφα, ποικίλης ύλης και περιεχομένου, και 15 λειτουργικά ειλητάρια. Από όλους αυτούς τους κώδικες οι 123 είναι περγαμηνοί, ενώ οι υπόλοιποι βομβύκινοι (23) και χάρτινοι. σ' αυτούς θα πρέπει να προστεθούν και 100 περίπου περγαμηνοί

γραμμένοι σε γεωργιανή γλώσσα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η εικονογράφηση ορισμένων ελληνικών χειρογράφων , (όπως είναι των: 1 , 5, 55, 56, 111 , 463, 87 4 κ.ά.). Εκτός όμως από το τμήμα των χειρογράφων η βιβλιοθήκη περιέχει και πάνω από 20.000 έντυπα, όπου βρίσκει κανείς μερικά σπουδαία αρχέτυπα και παλαίτυπα βιβλία. Στο χώρο της βιβλιοθήκης φυλάσσονται ακόμη πολλά πολύτιμα αυτοκρατορικά και πατριαρχικά έγγραφα και κυρίως τα χρυσόβουλλα των αυτοκρατόρων Κωνσταντίνου Ζ ' Πορφυρογέννητου (946 και 958), Ρωμανού Β ' (960), Βασιλείου Β .(980) κ.ά. Το μοναστήρι των Ιβήρων κατέχει την τρίτη θέση στη σειρά ιεραρχίας των 20 αθωνικών μοναστηριών. Είναι κοινόβιο (1990) και, καθώς σημειώσαμε παραπάνω, κατοικήθηκε από την αρχή από μοναχούς που κατάγονταν από την Ιβηρία, για την οποία κάποτε υπήρξε ένα μεγάλο πνευματικό κέντρο. Ο τελευταίος Ιβήρας πέθανε το 1955. Σήμερα αριθμεί 90 περίπου συνολικά μοναχούς μέσα και έξω από το μοναστήρι, στη σκήτη και στα διάφορα κελλιά του.